

IN DIT NUMMER

WINFRED VAN DE PUT NIEUWE DIRECTEUR	1
LEZING JAN PAUL CRIELAARD	1
BEZOEK RIETVELD ACADEMIE	2
BEZOEK HONOURS STUDENTEN LEIDEN	2
ONDERWIJSBEURZEN ATHENE THESSALONIKI	2
'MANAGING ATHENS AS A TOURISM DESTINATION'	3
"U4 WINTER SCHOOL"	3
LEZING ELLI TZAVELA	4
LEZINGEN REEKS 'EXPLORING NARRA- TIVES ON THE GREEK CRISIS'	4
LEZING JAN KRANS	5
LEZING KARIN SCHUITEMA	5
@HENE	6

WINFRED VAN DE PUT NIEUWE DIRECTEUR NIA

Dr. Winfred van de Put is door het College van Bestuur van de Universiteit van Amsterdam benoemd tot directeur van het Nederlands Instituut Athene. Hij volgt per 1 juni 2014 dr. Christiane Tytgat op, die wegens pensionering het instituut zal verlaten. In deze NIA NEA stelt hij zich even voor:

Per 1 juni ben ik de nieuwe directeur van het Nederlands Instituut Athene. Het instituut waaraan ik mijn promotie te danken heb: in 2011 kon ik met een beurs van de Vrienden van het NIA 2 maanden in Athene besteden aan het schrijven van mijn proefschrift. Het NIA, het instituut dat cruciaal is voor het interessante veldwerk dat Nederland in Griekenland mag doen. Maar ook het instituut dat studenten, promovendi en al gevestigde geleerden die zich in Griekenland verdiepen gastvrij zijn faciliteiten biedt. En dat met cursussen en lezingen de belangstelling voor Griekenland probeert te verbreden: de migratieproblematiek, de opkomst van extreem rechts, de zorg voor het erfgoed, onderwerpen die terecht aandacht krijgen in het programma van het NIA. Ik ben zelf mediterrane archeoloog, afgestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam en gepromoveerd aan de Universiteit Gent. Ik heb meegedaan aan veldwerk in Lakonia (heel lang geleden), Boeotie, Halos, en de laatste jaren vooral Thorikos, het mijnstadje in de buurt van Athene dat al 50 jaar wordt bestudeerd door de Universiteit Gent. Ik kijk er zeer naar uit het NIA voor de studie van alles wat Griekenland aangaat een nog levendiger en relevanter instituut te maken dan het al is.

AGENDA

2/6–21/6 **CURSUS
BYZANTIJNSE ARCHEOLOGIE
EN MATERIËLE CULTUUR**

12/6 **LEZING
DIMITRIS CHRISTOPOULOS**

26/6 **CONFERENTIE
THE DAWN OF NATIONALISTS:
CRISIS AND POLITICS IN
MODERN GREECE**

13-21/6 **OIKOS CURSUS**

RECENTE OPGRAVINGEN IN KARYSTOS-PLAKARI

Op 6 maart gaf dr. Jan Paul Crielaard (VU) een druk bezochte lezing over het archeologisch veldwerk dat sinds 2010 onder zijn leiding plaats vindt op het eiland Euboia. In de lezing deed dr. Crielaard verslag van de achtergronden en voorlopige uitkomsten van dit multidisciplinaire onderzoeksproject, dat wordt uitgevoerd in samenwerking met de Griekse archeologische dienst. Het project omvat zowel systematische archeologische opgravingen als landschapsarcheologie en archeobotanisch en archeozoologisch onderzoek. De focus ligt op een heiligdom dat in gebruik was van de 11e-4e eeuw v.C. Op basis van de archeologische vondsten en informatie uit de geschreven bronnen schetste dr. Crielaard een beeld van de cultische activiteiten en rituelen in en rond het heiligdom, evenals van de godheid die er aanbeden werd en de sociale status van degenen die aan de cultushandelingen deelnamen.

'WE DO CARE,' RIETVELD ACADEMIE

Vanaf 23 april tot en met 5 mei bezochten elf studenten van de afdeling Beeld en Taal van de Gerrit Rietveld Academie Athene. De studenten hebben tijdens hun verblijf de stad verkend en op basis van hun ervaring werk gecreëerd over het concept 'crisis'. Centraal hierin stond het beeld van de crisis dat de Rietveld studenten voor het bezoek aan Athene hadden, maar ook het beeld dat zij tijdens hun verblijf ter plekke vormden. Is het concept van de crisis 'een tekort aan geld'? Of kregen de studenten naar aanleiding van hun eigen ervaringen in Athene een ander beeld? De uitkomst van dit project werd onder de titel "We do Care" geëxposeerd in *Polychoros Collage*, een artistieke ontmoetingsplaats in het centrum van Athene. De tentoongestelde werken varieerden van video-materiaal tot schilderwerk, elk met een eigen kijk op de crisis in Griekenland. Hierbij werd bijvoorbeeld een nieuwe held voor Griekenland gezocht en werd het oppervlakkige beeld dat toeristen van Athene hebben aan de kaak gesteld. De verschillende aspecten en interpretaties van de crisis die tentoongesteld werden zorgden voor interessante gesprekken tussen de studenten en de bezoekers van de tentoonstelling.

BEZOEK HONOURS STUDENTEN FSW LEIDEN

Van 10 tot en met 14 april verbleef een groep van 35 bachelorstudenten van het Honours Programma van de faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Leiden op het NIA voor een studiereis, die in het teken stond van de economische crisis. In het kader hiervan was, in samenwerking met het NIA, een divers programma opgezet, waarbij verschillende aspecten van de crisis werden belicht. Dit omvatte o.a. een bezoek aan het Parlement, waar de studenten werden rondgeleid en in gesprek gingen met de Algemeen Secretaris, Athanasios Papaioannou. Ook namen de studenten deel aan een actie van de televisiezender SKAI, waar kleding, schoenen, speelgoed en traditionele paaskaarsen werden ingezameld voor kinderen van arme gezinnen. Deze actie was één van de vele vrijwillige acties die SKAI sinds 2012 onder de naam "Samen kunnen we het" (Όλοι μαζί μπορούμε) organiseert om mensen en milieu te helpen. In het kader van initiatieven voor mens en milieu, stond zondag een bezoek aan de non-profit organisatie 'Earth' en het Tritsis-park op het programma. Beiden houden zich bezig met de bescherming van het milieu, de bevordering van milieueducatie en de participatie in milieuvriendelijke projecten. Ten slotte bezochten de studenten op maandag Frontex, een agentschap van de Europese Unie, dat de samenwerking tussen lidstaten bevordert om de controle van de gezamenlijke buitengrenzen van de EU te optimaliseren.

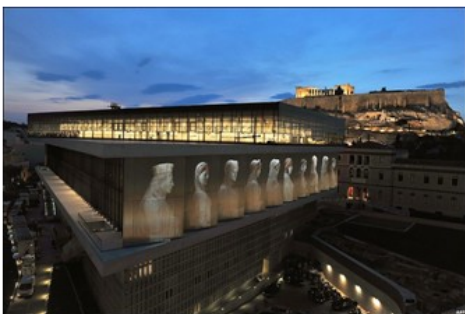
ONDERWIJSBEURZEN IN ATHENE EN THESSALONIKI

In maart nam het NIA, samen met de Nederlandse ambassade en verschillende Nederlandse universiteiten, opnieuw deel aan de twee onderwijsbeurzen in Athene en Thessaloniki. Op 15 en 16 maart werd Nederland op de Internationale Onderwijsbeurs van Athene vertegenwoordigd door de Wageningen Universiteit, de Universiteit van Tilburg, de Universiteit Twente, de Universiteit Maastricht en de Radboud Universiteit, alsmede door de Nederlandse ambassade en het NIA. Op de Atheense onderwijsbeurs won de Wageningen Universiteit een prijs voor de mooiste stand. De geheel Nederlandse onderwijsbeurs in Thessaloniki op 18 maart, bleek dit jaar met 9 deelnemende Universiteiten populairder dan de beurs in Athene. Aan de Aristoteles Universiteit waren de TU Delft, de Universiteit Leiden, de Universiteit van Tilburg, de TU Eindhoven, de Radboud Universiteit, de Universiteit Twente, de Universiteit Maastricht, de Wageningen Universiteit, het VU, en wederom de Nederlandse ambassade en het NIA aanwezig. De interesse onder Griekse studenten voor de Engelstalige masterprogramma's aan Nederlandse universiteiten is de laatste jaren exponentieel gestegen en ook dit jaar konden de stands van de deelnemende Nederlandse instellingen weer op de nodige belangstelling rekenen. Daarnaast was op beide onderwijsbeurzen een duidelijke stijging in interesse voor de Engelstalige bachelorprogramma's waarneembaar.

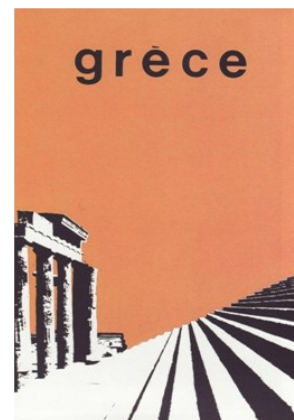

“MANAGING ATHENS AS A TOURISM DESTINATION 1914-2014”

In de aanwezigheid van een groot aantal belangstellenden, vond op 7 april de vierde sessie van de Cultural Heritage Management reeks plaats. Deze avond bespraken drie onderzoekers, elk vanuit hun vakgebied, Athene als toeristische bestemming van 1914 tot en met 2014, waarbij dr. Ioannis Poullos als gespreksleider optrad. Dr. Angelos Vlachos, historicus, behandelde de opkomst van het toerisme in Griekenland, en Athene in het bijzonder, van 1914 tot 1950. Hoewel er in het buitenland in het begin van de 20^e eeuw al toeristische interesse bestond voor Griekenland, vooral vanwege opgravingen die hier eind 19^e eeuw gedaan werden, verliep de ontwikkeling van het toerisme in het land moeizaam. Enerzijds is dit door externe factoren te verklaren, zoals de Eerste- en Tweede Wereldoorlog, de Balkanoorlogen en de ligging van Griekenland op het Balkanschiereiland. Anderzijds werd toerisme een gebied van staatsinterventie met de opening van het Bureau voor Buitenlanders en Tentoonstellingen in 1914, maar was er weinig consensus over de richting waarin het toerisme zich zou moeten ontwikkelen en wat zijn plek binnen de Griekse economie zou moeten zijn in de jaren die hierop volgden. Dr. Michalis Nikolakakis, vervolgde de bijeenkomst met een verhandeling over de ontwikkeling van Athene als de hoofdstad van het naoorlogse toerisme in Griekenland. Athene functioneerde als de belangrijkste toeristische bestemming in Griekenland, maar ook als uitvalshaven voor bezoeken aan Griekse eilanden. Athene werd na 1950 getransformeerd tot een ‘moderne’ bestemming, door o.a. de aanleg van grote wegen en de ontwikkeling van de zuidelijke voorstad Vouliagmeni als moderne, luxe badplaats. Toeristen bleken echter niet geïnteresseerd te zijn in Athene als moderne stad, maar in de authentieke, historische stad Athene. Ten slotte ging Eleni Mavragani dieper in op onderzoeksmethoden om verwachtingen van toeristen te achterhalen, om Athene als toeristische bestemming daar beter op aan te kunnen laten sluiten. Dit lichtte zij toe aan de hand van een onderzoek met betrekking tot het nieuwe Acropolis museum, dat had uitgewezen dat toeristen over het algemeen erg tevreden

waren over het museum, hoewel zij graag een betere algemene informatievoorziening zouden willen zien. Na de lezing kwam een interessante discussie op gang over het bestaande toerismebeleid in Griekenland en over de vraag of toerisme een gevaar vormt voor de Griekse identiteit.

“U4 WINTER SCHOOL” KLASSIEKE OUDHEID

Van 4 tot en met 8 maart vond in Athene voor de tweede maal een “U4 Winter School” over de Klassieke Oudheid plaats. Het interessante en intensieve programma van deze cursus – een samenwerkingsproject van de Universiteiten van Goettingen, Uppsala, Gent en Groningen – bestond uit drie sessies per dag. De lezingen werden verzorgd door de 20 deelnemende PhD-studenten en vooraanstaande academici van de organiserende universiteiten, waaronder Dr. Jan Willem Drijvers van de Rijksuniversiteit Groningen. Voor deze sessies werd gebruik gemaakt van de faciliteiten van zowel het Zweeds – het Duits – als het Nederlands Instituut in Athene. Daarnaast omvatte het programma een bezoek aan het Acropolis Museum en een excursie naar Lavrion, Sounion en Thorikos, de klassieke mijnstad waar de Belgische Archeologische School een groot opgravingsproject heeft. Een uitvoerig verslag van de U4 Winter School kunt u [hier](#) vinden.

NEDERZETTINGSGESCHIEDENIS VAN BYZANTIJS ATTICA (4E-12E V.C.): EEN RECONSTRUCTIE GEBASEERD OP OUD EN NIEUW BEWIJS

Onder grote belangstelling gaf dr. Elli Tzavela, postdoc onderzoeker aan de Universiteit Leiden, in het kader van de Dialogos-reeks op 8 mei een lezing over de nederzettingsgeschiedenis van het Byzantijnse Attica in de periode van

de 4^e tot de 12^e eeuw na Christus. Dat gebied is nog niet eerder als geheel bestudeerd en tot voor kort was de kennis erover enkel gebaseerd op opgravingen van vroegchristelijke basilieken en bouwkundig en kunsthistorisch onderzoek naar Byzantijnse kerken en kloosters. De laatste decennia zijn er echter meer opgravingen verricht en hebben nieuwe archeologische technieken bovendien de mogelijkheid gegeven om Byzantijnse vondsten te identificeren en te reconstrueren. Aan de hand van zowel dit materiaal, als van verslagen van vroege reizigers en klassieke archeologen, heeft Elli Tzavela geprobeerd om een reconstructie van de nederzettingsgeschiedenis van het vroeg- en midden Byzantijnse Attica te maken. In haar lezing zette zij niet alleen deze geschiedenis uiteen, maar lichtte zij ook de rol van nederzettingen in de administratieve en economische organisatie van Byzantijns Attica toe.

“EXPLORING NARRATIVES ON THE GREEK CRISIS”

Op 27 maart vond de tweede lezing plaats in de reeks “Exploring narratives on the Greek crisis”, door dr. Christina Koulouri (Panteion Universiteit Athene). In deze boeiende lezing behandelde zij de relatie tussen Griekenland en Europa in een historisch perspectief, waarbij de nadruk lag op de Griekse en Europese identiteit hierin. De relatie tussen Europa en Griekenland, waarin Europa enerzijds de rol van het ‘goede voorbeeld’ en anderzijds de rol van ‘streng leermeester’ speelt, is volgens Koulouri geen nieuw verschijnsel, dat zich in de jaren na de crisis heeft ontwikkeld, maar een fenomeen, dat al veel langer bestaat. De verhouding van Griekenland tot Europa is extra problematisch, omdat het land enerzijds een drang naar het Europese heeft vanwege zijn antieke Helleense identiteit, als bakermat van democratie en wetenschap, maar anderzijds ook verbonden is met zijn Oosterse, Byzantijnse wortels.

In de derde lezing van dezelfde reeks richtte Petros Linardos Rulmond zich op de uitbreiding van de verzorgingsstaat in Griekenland sinds de toetreding tot de EU in 1981 en de economische ontwikkeling van het land sindsdien. Hoewel de Griekse verzorgingsstaat zich vanaf de jaren '80 in snel tempo ontwikkelde, bleven clientèlerelaties binnen het overheidsapparaat bestaan. Daarnaast bleek de staat niet bekwaam te zijn om effectief belasting te innen, en was de Griekse economie weinig concurrerend en productief. Linardos Rulmond betoogde dat deze ontwikkelingen hebben geleid tot het huidige begrotingstekort. Tegelijkertijd, maken deze tekortkomingen van de Griekse staatsinstituties en economie het erg moeilijk voor het land om uit de huidige crisis te komen. Een crisis, die sterke sociale gevolgen heeft, voornamelijk voor jongeren die te maken hebben met hoge werkloosheidscijfers en voor wie het gevaar dreigt een ‘verloren generatie’ te worden. Rulmond zette tijdens zijn betoog vraagtekens bij het huidige EU-beleid ten aanzien van de crisis, maar ook bij de ‘neoliberale’ wending van dat beleid in de jaren '90. Na afloop van de lezing ontstond een levendige discussie over de huidige crisis en de mogelijke uitwegen hieruit, met het aanwezige publiek, waaronder de Nederlandse ambassadeur in Athene, dhr. Jan Versteeg, en studenten van de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit van Leiden, die in het kader van een studiereis op het NIA verbleven.

ALEXANDROS PALLIS' NIEUWGRIEKSE VERTALING VAN HET NIEUWE TESTAMENT

Op 5 mei vond de lezing van dr. Jan Krans (VU) plaats over de Griekse schrijver, dichter en literair vertaler Alexandros Pallis en diens Nieuwgriekse vertaling van het Nieuwe Testament. Pallis was een voorvechter van het gebruik van de 'dimotiki', of volkstaal, tijdens de taalstrijd die eind 19^e en begin 20^e eeuw in Griekenland woedde. Hiertoe vertaalde hij diverse werken uit de Westerse en de Oud- Griekse literatuur, maar ook het Griekse Nieuwe Testament in het 'dimotiki'. Zijn vertaling van het Nieuwe Testament werd in 1901 gepubliceerd in de krant 'Akropolis' en leidde tot een explosie van negatieve reacties vanuit de Grieks-orthodoxe kerk en de tegenstanders van het 'dimotiki'. De publicatie van Pallis' vertaling leidde uiteindelijk tot een bloedige studentenopstand, die 9 dodelijke slachtoffers eiste en uiteindelijk bekend werd als de 'Evangelika'. In zijn lezing sprak Jan Krans over de aanpassingen die Pallis had gemaakt in de vertaling van het Nieuwe Testament, maar hij benadrukte ook het belang van Pallis' vertaling voor de bestudering van het Nieuwe Testament. Volgens Pallis kon het Oudgrieks, en daarmee ook het Nieuwe Testament, beter worden geïnterpreteerd vanuit het 'dimotiki'. Daarnaast zouden de Grieken, door een vertaling van de Bijbel in hun moedertaal, een bijdrage kunnen leveren aan het internationale wetenschappelijke debat.

EEN GELAAGDE BIOGRAFIE VAN DE WIJK TOPHANE IN ISTANBUL

Op 19 mei gaf drs. Karin Schuitema een lezing over het 'Tophane Heritage Project', dat zij momenteel coördineert aan het Nederlandse Instituut Turkije in Istanbul. Het doel van dit project is om de biografie van de buurt Tophane te beschrijven en daarbij inzicht te verschaffen in de, soms conflicterende, relatie tussen het heden en verleden. Dit wordt in het licht beschouwd van de grote staatsgeleide projecten die sinds de jaren '90 in Istanbul plaatsvinden,

waarbij bepaalde buurten worden opgeruimd om voor de rest van de wereld een 'flawless image' van de stad te creëren. Daardoor worden bepaalde groepen naar de buitengrenzen van de stad verplaatst, wat resulteert in een nieuw soort klassensegregatie binnen Istanbul. Schuitema betoogde dat dit proces niet alleen ten koste gaat van immaterieel erfgoed zoals tradities en herinneringen, maar ook leidt tot een hypothetische reconstructie van het verleden, doordat er voor wordt gekozen om bepaalde stukken erfgoed wél te renoveren en andere niet. Hierbij rijst de vraag van wie nationale cultuur is in dit tijdperk. Betreft dat alleen het erfgoed waar de centrale overheid zich door middel van haar projecten op richt, of is het ook het materiële en immateriële erfgoed van de lokale gemeenschappen? In de biografie die Karin Schuitema tot stand brengt over Tophane, dat ook het tooneel is van dergelijke stadsvernieuwingprojecten, streeft zij er

naar om de gelaagdheid van het erfgoed van de buurt naar voren te brengen en om er de verschillende vertellingen en perspectieven van het heden en verleden in te verwerken. De biografie beslaat een periode van 60 jaar, tot het heden, maar neemt ook Tophane's kosmopolitische Ottomaanse verleden en dat van etnisch- religieuze minderheden in beschouwing. Daarbij wordt zowel onderzoek verricht naar de materiële, als naar de immateriële kenmerken van de buurt, gebaseerd op secundaire literatuur, krantenartikelen, archieven en interviews met (voormalige) buurtbewoners.

@ H E N E D O O R W I L L E M I J N G R O O T

Na een verblijf van drie maanden in Athene, zijn er weinig dingen te noemen die ik uit Nederland mis. Het is cliché, maar de zon schijnt hier, het eten is heerlijk en er is een rijke schat aan cultureel erfgoed te bewonderen. Dus wat valt er dan ook eigenlijk te missen?

Het enige nadeel van het verblijven in deze bruisende stad, is de reactie die een Hollands uiterlijk uitlokt bij veel Atheners. Blonde Grieken bestaan ook, en een heldere kleur ogen is nog te verbergen door middel van een zonnebril, maar een lengte van één meter tachtig is moeilijk te verdoezelen. In een bus of metro stappen, zonder ogen in mijn rug te voelen prikken, is daarom ook vrijwel onmogelijk. De blik gaat hierbij doorgaans vanaf de voeten weer naar boven, om vast te stellen of die gehele één meter tachtig echt van mij is. Wanneer dit eenmaal is vastgesteld, word ik de rest van de rit rustig aangestaard, alsof er zojuist een stuk UNESCO-werelderfgoed de metro in is geschoven.

Natuurlijk kunnen deze blikken als vleidend of als veroordelend worden opgevat, maar zij bevestigen consequent mijn status van buitenstaander in deze stad. Balancerend op de lijn tussen het inwoner en toerist zijn, altijd snel wegduikend bij het zien van de 'echte' Nederlandse toeristen, heb ik de afgelopen paar maanden in Athene verbleven, waarbij het NIA, waar ik stage liep, als uitvalsbasis fungeerde. Als buitenstaander heb ik hierbij geprobeerd om zoveel mogelijk van deze prachtplek op te nemen, trachtend om ook een klein beetje op te gaan in Athene.

Ik kijk terug op een geweldige tijd, waarin ik me erg thuis heb gevoeld op het NIA. Aan alle goede dingen komt een einde, maar ik hoop hier nog vaak terug te komen.

COLOFON

Het Nederlands Instituut Athene is een interuniversitair wetenschappelijk instituut dat gefinancierd en bestuurd wordt door 6 Nederlandse universiteiten (Amsterdam, Groningen, Leiden, Nijmegen, Utrecht en de VU). Het organiseert, verzorgt en faciliteert onderwijs en onderzoeksprojecten in samenwerking met universiteiten en onderzoekscentra in Nederland en Griekenland. Het NIA is door de Griekse overheid erkend als "Archeologische School" en in die hoedanigheid verantwoordelijk voor het archeologisch onderzoek dat vanuit de Nederlandse universiteiten in Griekenland wordt verricht.

NIA-NEA is de nieuwsbrief van het Nederlands Instituut Athene en verschijnt vier keer per jaar.

Opmaak en einderedactie: Annemarie Oosting; teksten in dit nummer: Willemijn Groot, Willem Ledeboer, Winfred van de Put
Nederlands Instituut Athene, Makri 11, 117 42 Athene – Griekenland.

Tel: 00.30.210.9210760; e-mail: nia@nia.gr; www.nia.gr